

verlangt zij toch hechteren grondslag om er niet door aan het wankelen te worden gebracht.

Haarlem, 29 Mei 1899.

Dr. C. E. FIEDELDIJ.

Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van het rapport der Commissie voor het afnemen der examens in schoolhygiëne zij het mij geoorloofd eenige opmerkingen in het midden te brengen.

Met oprechte vreugde heb ik dat rapport begroet, omdat daaruit blijkt, dat de Commissie zich op den goeden weg heeft begeven om de schoolhygiëne tot haar recht te doen komen.

Toen in de Algemeene Vergadering onzer Maatschappij te 's-Hage het voorstel aanhangig was „een Commissie te benoemen, die de eischen zou „vaststellen voor een examen, waardoor een diploma voor de schoolhygiëne, „uitgereikt vanwege de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst „kon worden verworven” heb ik geprotesteerd zoowel schriftelijk in dit *Tijdschrift*, zie I, blz. 819, 1896, als mondeling in de Algemeene Vergadering te 's-Hage. Toen in de daaropvolgende Algemeene Vergadering te Leeuwarden het programma voor dat examen werd vastgesteld heb ik opnieuw geprotesteerd en tevens gevraagd of men met de schoolbesturen voeling had gehouden?

Desniettenstaande werd het programma aangenomen en de Commissie benoemd!

Nu is geenszins mijn bedoeling nabetrachtingen te houden, zij zijn volkomen nutteloos en brengen de zaak geen stap verder; maar ik wijs alleen op dat protest om aan te toonen, dat de ervaring heeft geleerd, dat de door mij verdedigde meening juist was en er dus reden bestaat om aan deze opmerkingen eenig gehoor te verleen.

Iedereen die over de zaak nadenkt zal moeten erkennen, dat de onderwijzers eenige kennis van schoolhygiëne moeten hebben en dat de normaal- en kweekscholen aangewezen zijn om hun die te leeren. Ons aller streven moet dus daarop gericht zijn.

Mochten de onderwijzers zich die kennis niet wenschen eigen te maken dan rust op ieder, die het wel meent met de schooljeugd, de plicht hen van de noodzakelijkheid te overtuigen. Trouwens het is een feit, dat er reeds een groote strooming voor dat onderwijs bestaat en dat deze zich ongetwijfeld zal uitbreiden.

Is de overeenstemming met de besturen der Onderwijzersvereëningen tot stand gekomen — de hoeveelheid leerstof o. a. eischt ernstig overleg — dan moet men recht op het doel aangaan en van Z. E. den Minister van Binnenlandsche Zaken een Koninklijk besluit zien te verkrijgen waarbij schoolhygiëne onder de leervakken: kennis der natuur en paedagogie, wordt opgenomen.

Daarenboven make men zich geen illusies, dat de schoolhygiëne wel uit boeken kan worden geleerd of dat enkele personen, die zich voor schoolhygiëne interesseeren wel cursussen zullen geven, neen, de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst moet tegelijkertijd haar aandacht aan de noodige onderwijskrachten wijden.

Zij moet zich tot de professoren der universiteiten wenden en trachten te verkrijgen:

I. Dat door de hoogleeraren in de hygiëne afzonderlijke cursussen in schoolhygiëne voor de medische studenten worden gegeven, die dan later als docent kunnen optreden.

II. Dat door verschillende hoogleeraren universiteitscursussen worden gegeven die één geheel vormen en waarin ieder de schoolhygiëne behandelt voor zoover deze tot zijn eigen arbeidsveld behoort.

Deze cursussen zouden door niet medici: literatoren, filosofen (uit deze personen worden de latere rectoren, directeuren en leeraren der gymnasia en H. B. S. gevormd) en onderwijzers kunnen worden gevolgd.

Ten slotte zou ik er hier op willen wijzen dat het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling een Commissie voor de schoolhygiëne heeft benoemd en deze heeft opgedragen zich in bovengenoemden zin tot de professoren der universiteiten te wenden en tevens zich in betrekking te stellen met de besturen der onderwijzers-vereeningen. Aan een en ander heeft deze niet zonder succes reeds voldaan.

Misschien vindt de Algemeene Vergadering hierin aanleiding de Commissie der Maatschappij tot medewerking aan te sporen.

Rotterdam, 5 Juni 1899.

DR. F. D. A. C. VAN MOLL.

ANTWOORD OP DEN OPEN BRIEF VAN DR. CH. H. ALI COHEN.

Geachte Collega!

Het historisch aanhangsel, aan mijn verhandeling over het formaldehyde toegevoegd, kan geen welgevallen vinden in uw oogen; ik vermoedde zulks reeds, toen ik het samenstelde.

Allereerst maakt gij mij opmerkzaam op een „incongruentie”, door U met „niet logisch” gequalificeerd. Ik moet toegeven, zooals *gij* het nederschrijft, bestaat die „incongruentie”; edoch, de geschiedschrijver zal zich niet met het lezen van uw open brief tevreden stellen, maar hij zal tevens de bronnen zelf bestudeeren: hij zal mijn historisch overzicht lezen en naar ik hoop, *beter* lezen dan gij.

U meent het bewijs te leveren van deze „incongruentie” in de volgende bewoordingen:

„Nu veroorloof ik mij allereerst te vragen of de historieschrijver zich niet „zal verbazen over het feit, dat gij op blz. 865 het Geneeskundig Staatstoezicht niet *wilt* aanvallen, omdat ge het niet fair vindt iemand aan te vallen, „die zijn wapenen niet vrij kan gebruiken, en dat ge op de volgende bladzijde het Geneeskundig Staatstoezicht tóch aanvalt, enz.”.

Indien gij nu het door mij gecursiveerde „*wilt*” verandert in „*wildet*”, dan is het merkwaardig, hoe deze „incongruentie” verdwijnt. „Van *mijn* zijde”, schreef ik (blz. 895) „*achtte* (ik cursiveer nu) ik daarom ook een optreden „tegen het advies van het Geneeskundig Staatstoezicht minder gewenscht, „juist omdat het Staatstoezicht zich in de *onmogelijkheid* bevond van zijn